

Τίτλος μαθήματος **Ιστορία Αρχιτεκτονικής 3**

Κωδικός μαθήματος: 21330
Ακαδημαϊκό έτος: 2013 –2014
Εξάμηνο διδασκαλίας: 5^ο (χειμερινό)
Τύπος μαθήματος: υποχρεωτικό
Επίπεδο μαθήματος: προπτυχιακό
Διδακτικές μονάδες : 4 ECTS μονάδες

Ώρες διδασκαλίας 6 ώρες/ ανά εβδομάδα
Υπεύθυνος/η μαθήματος Βασιλική Πετρίδου (v.petridou@upatras.gr)
Διδάσκοντες Β. Πετρίδου
Ώρες γραφείου Δευτέρα 18.00-20.00, Τρίτη 14.00-16.00

1. Περιγραφή:

Στο μάθημα Ιστορία Αρχιτεκτονικής 3 παρουσιάζονται βασικά ζητήματα της σύγχρονης αρχιτεκτονικής από το τέλος του 19^{ου} αιώνα έως το τέλος του 20^{ου} όπως: η εξέλιξη του επιστημονικού ρόλου του αρχιτέκτονα μετά τον Διαφωτισμό, η αποστασιοποίηση από τον Εκλεκτικισμό, η σχέση τέχνης και βιομηχανικής παραγωγής, η εμφάνιση των νέων υλικών και η επίδραση τους στο αρχιτεκτονικό λεξιλόγιο, η εμπλοκή των αρχιτεκτόνων στις πολεοδομικές προτάσεις, ο πλουραλισμός στη χρήση της τεχνολογίας, οι προσπάθειες επιστροφής στον κλασικό φορμαλισμό, η διάσπαση του δόγματος μορφή - λειτουργία. Κύριος στόχος είναι η διευκρίνιση της θέσης του αρχιτέκτονα εν μέσω νέων κατευθύνσεων της σύγχρονης αρχιτεκτονικής σκηνης. Αυτές οι κατευθύνσεις εξετάζονται με συγκεκριμένα παραδείγματα σκέψης και έργου ορισμένων από τους σημαντικότερους αντιπροσώπους της διεθνούς αρχιτεκτονικής. Δίδεται έμφαση στην συσχέτιση της αρχιτεκτονικής με τις κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές της σύγχρονης ιστορίας, παρουσιάζεται μια σειρά γενικών αναφορών στην αρχιτεκτονική κάθε περιόδου, διατυπώνονται βασικά θεωρητικά ερωτήματα και ακολουθεί εκτενέστερη ανάλυση των ειδικών παραδειγμάτων επί της δομής και της μορφολογίας. Οι μετατοπίσεις των αρχιτεκτόνων από τα οριοθετημένα πεδία χωρικής οργάνωσης στον σχεδιασμό των διαδικασιών παραγωγής και των αντικειμένων εν σειρά, μαρτυρούν μια αλλαγή ταυτότητας που επιβεβαιώνει συμπορεύσεις και συμβιβασμούς προκειμένου να εξασφαλιστεί η αναγκαιότητα του αρχιτέκτονα στην κοινωνική δομή.

2. Περιεχόμενο του μαθήματος-Ύλη

Σκοπός του μαθήματος, σε συνέχεια των μαθημάτων των προηγούμενων δύο εξαμήνων (Ιστορία Αρχιτεκτονικής και Τέχνης 1 & 2), είναι να εισάγει τους φοιτητές σε επιλεγμένα θεωρητικά ζητήματα της σύγχρονης αρχιτεκτονικής. Το μάθημα περιλαμβάνει διαλέξεις από έδρας, οι οποίες πραγματοποιούνται από τους διδάσκοντες και από επισκέπτες ομιλητές σε δύο δίωρα μαθήματα ανά εβδομάδα. Για την εμπέδωση του περιεχομένου των μαθημάτων και την εξάσκηση των φοιτητών το μάθημα εμπλουτίζεται με ατομικές και συλλογικές ασκήσεις. Αυτές αξιολογούνται και παρουσιάζονται στο τρίτο δίωρο (κάθε εβδομάδα), τμηματικά σύμφωνα με αναρτημένο πρόγραμμα κατά την διάρκεια του εξαμήνου, και συζητούνται με τους διδάσκοντες παρουσία όλων των φοιτητών. Εντός της

εξεταστικής περιόδου ολοκληρώνεται η παράδοση με παρουσίαση και προφορική υποστήριξη της άσκησης και συνδυάζεται με την ύλη που διδάχθηκε. Η άσκηση συμβάλλει σημαντικά, εκτός της επαρκούς κατανόησης των θεωρητικών ζητημάτων προς μελέτη, στην απόκτηση ικανότητας συγγραφής επιστημονικών κειμένων, αποτέλεσμα μιας ολοκληρωμένης έρευνας ακαδημαϊκού επιπέδου. Στο πλαίσιο της άσκησης δίδονται παραδείγματα επιλογής θέματος, συγκρότησης της διάρθρωσης των περιεχομένων και του κειμένου, τρόποι εντοπισμού και χρήση της κατάλληλης βιβλιογραφίας και άλλων τεκμηρίων (φωτογραφικό υλικό, αρχειακή έρευνα, επιτόπια έρευνα, κ.ο.κ.), συγγραφή με τη χρήση υποσημειώσεων και παραπομπών με διάφορα διεθνή συστήματα.

3. Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα και δεξιότητες:

Επιδίωξη του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τα κύρια θεωρητικά προβλήματα της σύγχρονης αρχιτεκτονικής, η κατανόηση των διαφόρων ιδιωμάτων, η κριτική αντίληψη της αρχιτεκτονικής, η διάκριση ανάμεσα σε αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά και η συσχέτισή τους με ιστορικούς παράγοντες, η ανάπτυξη των ερευνητικών δεξιοτήτων, η ενθάρρυνση συμμετοχής σε διάλογο, η εκμάθηση συγγραφής μιας θεωρητικής εργασίας, η χρήση της βιβλιογραφίας, η συγκριτική ικανότητα και ο εντοπισμός των ομοιοτήτων και των διαφορών στα αρχιτεκτονικά έργα, οι κατευθύνσεις στην αρχιτεκτονική σε σχέση με την τεχνολογία και την αισθητική.

4. Προαπαιτήσεις

Προαπαιτούμενη είναι η επάρκεια στα μαθήματα Ιστορίας Αρχιτεκτονικής και Τέχνης 1 και 2.

5. Διδακτικές & μαθησιακές μέθοδοι :

Το μάθημα οργανώνεται σε δύο μέρη: τις θεωρητικές διαλέξεις (4 ώρες εβδομαδιαίως) και το εργαστηριακό τμήμα (2 ώρες εβδομαδιαίως). Κατά τις θεωρητικές διαλέξεις επιδιώκεται η ενεργή συμμετοχή των φοιτητών και η δημιουργία συζητήσεων και διαλόγου. Γίνεται προβολή εικόνων, αποσπασμάτων ταινιών και χρήση του διαδικτύου. Στο εργαστηριακό τμήμα γίνεται παρουσίαση των εργασιών, συζήτηση επί της ερευνητικής πορείας και διόρθωση επί της συγγραφής, διατύπωσης και παρουσίασης των επί μέρους τμημάτων της εργασίας. Η ανωτέρω διαδικασία γίνεται ατομικά για κάθε φοιτητή/τρια παρουσία όλων των φοιτητών.

6. Βοηθήματα & συνιστώμενη βιβλιογραφία

- Frampton, K., *Μοντέρνα Αρχιτεκτονική – Ιστορία και κριτική*, τιτλ. πρωτ. *Modern Architecture – A critical history* (1981), μετ. Θ.Ανδρουλάκης, Μ. Παγκάλου εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα, 1987.
- Rossi, A., *Η αρχιτεκτονική της πόλης*, τιτλ. πρωτ. *L'architettura della citta*, (1967), μτφρ. Β. Πετρίδου, Θεσσαλονίκη, University Studio Press, 1991.
- Πάγκαλος Π., Πετρίδου Β., *Το αποτύπωμα του Eisenman*, εκδόσεις Futura, 2013
- Watkin, D., *Ιστορία της δυτικής αρχιτεκτονικής*, μτφρ. Κ. Κουρεμένος, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης ΜΙΕΤ, Αθήνα, 2005.
- Πάγκαλος, Π., *Η σημασία του χρόνου στη σύγχρονη αρχιτεκτονική*, Gutenberg, Αθήνα, 2011.
- Debord, G., *Η κοινωνία του θεάματος*, εκδ. Διεθνής Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2000.
- Μπέλ, Ντάνιελ, *Ο πολιτισμός της μεταβιομηχανικής δύσης*, εκδ. Νεφέλη, 1999.

- Tafuri, M., *The sphere and the labyrinth: Avant-gards and Architecture from Piranesi to the 1970s*, τιτλ. πρωτ. La sfera e il labirinto (1980), Cambridge, Mass. 1987.
- Venturi, R., *Περιπλοκότητα και αντίφαση στην αρχιτεκτονική- ένα ήπιο μανιφέστο*, εκδ. Γ. Κατσούλης, Αθήνα, 2000.
- Πάγκαλος, Π., *Η σημασία του χρόνου στην αρχιτεκτονική του Aldo Rossi*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 2012.
- Συλλογικό Έργο, *Αρχιτεκτονική Θεωρία: Από την Αναγέννηση μέχρι Σήμερα*, μτφρ. Π. Μαρτινίδης, Γνώση, Αθήνα, 2006.
- Μαξ Χορκχάμερ, Τέοντορ Β. Αντόρνο, *Διαλεκτική του διαφωτισμού*, (Εκδότης): ΚΑΠΟΛΑ ΚΩΝ. ΠΑΓΩΝΑ
- Adorno, Lowenthal, Marcuse, Horkheimer, *Τέχνη και μαζική κουλτούρα*, μτφρ. Ζ.Σαρίκας, Ύψιλον, Αθήνα, 1984.
- Vidler, Anthony, *“Warped Space – Art, Architecture and Anxiety in modern culture”*, εκδ. MIT press, London, 2000.
- Benjamin, Walter, *Δοκίμια για την Τέχνη*, μτφρ. Δ.Κούρτοβικ, Κάλβος, Αθήνα, 1978
- Foucault, Michel, *Οι λέξεις και τα πράγματα*, τιτλ. πρωτ. Les mots et les choses (1966), μτφρ. Κ.Παπαγιώργης, Γνώση, Αθήνα, 1986.
- Mumford, Lewis, *Τέχνη και Τεχνική*, μτφρ. Β. Τομανάς, Νησίδες, Αθήνα, 1997
- Τουρνικιώτης, Παναγιώτης, *Ιστοριογραφία της Μοντέρνας αρχιτεκτονικής*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2002

7. Τρόπος Αξιολόγησης/βαθμολόγησης των φοιτητών

Για την τελική βαθμολόγηση κάθε φοιτητής/τρια μπορεί να επιλέξει έναν από τους ακόλουθους τρόπους :

1^{ος}: Συμμετοχή στις καθορισμένες συναντήσεις με παράδοση και διόρθωση των επιμέρους τμημάτων της εργασίας. Κατά την εξεταστική περίοδο παράδοση και παρουσίαση του συνολικού τεύχους της εργασίας ανά φοιτητή/τρια με προφορική υποστήριξη της εργασίας και συσχέτισή της με την ύλη των παραδόσεων*.

Η διάρκεια της εξέτασης για κάθε εξεταζόμενο είναι 15 λεπτά.

Η αξιολόγηση θα βασίζεται στα παρακάτω στοιχεία με τα αντίστοιχα ποσοστά βαρύτητας:

- Πληρότητα και ποιότητα παράδοσης των Ασκήσεων 1-4: 80%
- Πληρότητα και ποιότητα τελικού τεύχους: 20%

2^{ος}. Προφορική ή γραπτή εξέταση στο τέλος του εξαμήνου επί 2 διδακτικών συγγραμμάτων του μαθήματος (επιλογή του/της φοιτητή/τριας) και επί της ύλης των διαλέξεων.

Η διάρκεια της εξέτασης είναι τρεις (3) ώρες.

- Ανάπτυξη των ερωτημάτων και επιλογή επιχειρημάτων: 80%
- Συσχέτιση με την υπόλοιπη ύλη του μαθήματος: 20%

8. Διάρθρωση μαθημάτων*

Μάθημα 1^ο:

Εισαγωγή - Ανασκόπηση: από την Αναγέννηση στον 19^ο αιώνα.

Μάθημα 2^ο

O. Wagner – A. Loos (Η μετάβαση από τον 19^ο στον 20^ο αιώνα. Ζητήματα οργάνωσης των μητροπόλεων της κεντρικής Ευρώπης. Θέμα: αρχιτεκτονική και διάκοσμος).

Μάθημα 3^ο: H. Sauvage - P. Behrens (Από το χειροποίητο στο βιομηχανικό αντικείμενο, l'œuvre d'art totale, νέες προσεγγίσεις στο ζήτημα της μαζικής κατοικίας, η τεχνολογία ως σχεδιαστική παράμετρος, μορφές και τρόποι παραγωγής).

Μάθημα 4^ο: F. L. Wright – G. Asplund (Νεωτερισμοί και Παράδοση: παραδείγματα από Αμερική και Ευρώπη).

Μάθημα 5^ο: T. Garnier - Le Corbusier (Αρχιτεκτονική και κοινωνικές προτάσεις αλλαγής: η εμφάνιση και εγκατάσταση της «λειτουργικότητας» ως αξίωμα και στόχος της Μοντέρνας αρχιτεκτονικής).

Μάθημα 6^ο: L. Mies van der Rohe – W. Gropius (Η συμβολή των δασκάλων στη διδασκαλία στο Bauhaus, βασικές αρχές της Μοντέρνας αρχιτεκτονικής, ο Μινιμαλισμός ως νέο λεξιλόγιο, από την Ευρώπη στην Αμερική).

Μάθημα 7^ο: G. Terragni – Jean Prouve (Προεκτάσεις του Μοντερνισμού: αντιθέσεις και εμπλουτισμός)

Μάθημα 8^ο: A. Aalto – L. Kahn - Alison & Peter Smithson (Μοντερνισμός και κριτικός σχολιασμός: οι εκφάνσεις του Μοντερνισμού μετά τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο).

Μάθημα 9^ο: Archigram – Superstudio (Αντιδράσεις και νέες προτάσεις: η λατρεία της τεχνολογίας ως μέσο κοινωνικών μετασχηματισμών).

Μάθημα 10^ο: A. Rossi – J. Stirling (Αιρετικά λεξιλόγια και νέες εσωτερικές διεργασίες στο τρίτο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα).

Μάθημα 11^ο: R. Bofill – R. Venturi (Μετα-μοντέρνοι προβληματισμοί και νέα εκφραστικά μέσα: πολυπλοκότητα και ειρωνεία).

Μάθημα 12^ο: R. Meier – P. Zumtor (Σύγχρονοι προβληματισμοί και ενδεικτικές προτάσεις).

Μάθημα 13^ο: R. Koolhaas – J. Nouvel (Σύγχρονοι προβληματισμοί και ενδεικτικές προτάσεις)

Μάθημα 14^ο: F.O.Gehry – P. Eisenman (Σύγχρονοι προβληματισμοί και ενδεικτικές προτάσεις)